

A boldog békeidőről

A szó elszáll, az írás megmarad – vallották a régi rómaiak. Részben e marandóság érdekében jelentette meg a Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület azt a kis könyvecskét, amely Boldog békeidők címmel a Tévémagiszter tizenhat részes beszélgetéssorozatának szerkesztett szövegváltozatát foglalja magába.

A Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület több mint másfél évtizedes működése pedagóguskörökben eléggé ismert: honismereti-turisztikai jellegű „bélyegzős játékában” eddig mintegy ötvenezren vettek részt; az ország kulturális, természeti, történelmi értékeit bemutató, közkedvelt kiskönyvtár-sorozat már az 500. kötet felé közelít; évenként meghirdetett pályázataira százával érkeztek az értékes dolgozatok a gyerekektől és a felnőttektől egyaránt. E pályázatok általában egy-egy jeles évfordulóhoz kötődtek. Pl.: *Mátyás király* halálának 500., *Széchenyi István* születésének 200. évfordulójához, *Baross Gábor* és *Kossuth Lajos* halálának centenáriumaéhoz stb. A legjobb dolgozatok szerzői különféle jutalmakban részesültek, amelyek közül talán a nyári szaktáborok, az ún. „casino-játék”, illetve a tv-vetélkedők voltak a legkedveltebbek. A pályázók alapos történelmi tájékozottságról tettek tanubizonyosságot. Esetenként tudományos igényű művek is születtek – főként helytörténelmi vonatkozásban, amelyek alapos könyvtári búvárkodást, kutatómunkát igényeltek, s lelkes pedagógusok, szülők, szakemberek segítették a pályázót. A Baross-centenárium kapcsán vetődött fel az a gondolat, hogy ne álljunk meg az eddigi történelmi korszakok sikeresnek bizonyult vállalatásánál, hanem lépünk tovább, és ismerkedjünk meg a századunkat – és napjainkat is – közvetlenül megelőző és meghatározó évtizedekkel, vagyis az 1844-1894 közötti „teremtő fél évszázaddal” is. Ez az időszak általában úgy él a hazai közönség tudatában, mint az önkényuralmat követő és „Ferenc Jóska” nevével fémjelzett boldog, békés évtizedek korszaka. Ennek egyik oka a múlt megszipítő varázsa, másrészt viszont ezt a kort a vérzivataros 20. század követte, s innen nézve valóban boldognak, problémamentesnek tűnnek a szóbanforgó évtizedek. Hiszen a boldogság – főként társadalmi méretekben – igen csak relatív! Gondoljuk csak meg, hogy a „jó öreg császár” lényegében a magyar szabadságharc véres elfojtásával kezdte uralkodói pályáját, amit leghűségesebb negyvennyolcasok soha nem bocsátották meg sem neki, sem a Habsburg-háznak! A nemzet többsége azonban gyorsabban „felejtett” és a múlt sérelmei helyett jobban érdekelték a napi egzisztenciális gondok, illetve a gyarapodás kibontakozó lehetőségei. Ezért bár változatlan tisztelettel emlegették „Kossuth-apánkat”, mégis *Deák Ferencet* tartották a „haza bölcsének”. A hivatalokban és a magánlakásokban is szépen megfértek egymás mellett a halálos ellenségek Kossuth és *Ferenc József* arcképei...

A lassan divattá szelídülő negyvennyolcas nosztalgizálás helyett többet jelentett a kortársak számára a kiegyezés biztosította gazdasági fejlődés, hiszen ezekben az évtizedekben – mint eső után a gomba – szinte a földből nőttek ki az ipari üzemek, bankok, ekkor épült ki az infrastruktúra, melynek látványos eredményei voltak a vasutak, a szabályozott folyók, a növekvő, szépülő városok lakó- és középületei, a világvárossá fejlődött Budapest, a napi életet átalakító találmányok... Ezek a „hétköznapi dolgok” persze nem jelentettek olyan maradandó történelmi élményt, mint a sorstragédiákat hordozó forradalmak vagy háborúk. Ezért is maradhatott meg a köztudatban ez az időszak úgy, hogy „nem történt semmi különös...”, minden szép nyugodtan ment a maga útján. Ezt erősíthette a főleg eseménytörténetre koncentráló történelemszemlélet is, s ezért maradt meg szinte fehér foltként a nemzeti emlékezetben ez a fél évszázad. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc másfél évről feltehetőleg többen és többet írtak, mint az azt követő ötven évről együttvéve. A csendes építőkre általában nagyon kevesen figyelnek csak. Így csodálkozhatunk azon, ha a legtöbb embernek Baross, *Eötvös*, *Trefort* vagy *Andrássy* nevére csupán egy tér, vagy egy utcanev jut eszébe.

Ennek a hiányos történelemszemléletnek a kiegészítése szempontjából is jelentős tett volt a televízió említett vállalkozása 1992-ben, melyet 1994. tavaszán sűrített formában megismételtek.

A beszélgetéssorozat „a történelemtől a divatig, a gazdaságtörténettől a színház világáig értékeket és tanulságokat indult keresni” – írja a kiadvány előszavában Lovas György szerkesztő-műsorvezető, akinek partnerként olyan kiváló szakembereket sikerült mikrofonvégre, illetve kamera elé állítania, akik magas színvonalú, de élvezetes ismeretterjesztő stílusban mesélnek a korszak meghatározó egyéniségeiről, az őket foglalkoztató politikai, gazdasági, pénzügyi, ipari, mezőgazdasági, tudományos, vallási, oktatási, művészeti, katonai, építészeti stb. problémákról, sőt esetenként a hozzájuk fűződő intim kuriózumokról is.

A kort jobban megismerve döbbenhetünk rá igazán, hogy milyen sok közös vonás található e korszak és napjaink valósága között. Így különösen ideillik a régi mondás: A történelem az élet tanítómestere. Érdemes tehát kézbe venni ezt a kiadványt a korszakkal kapcsolatos tanórákra való felkészüléskor éppúgy, mint szórakoztató esti olvasmányként.

Hasonlóképpen fontos forrásmunka lehet azoknak is, akik résztvesznek a Teremtő fél-évszázad című történelmi játékban, hiszen az egyébként eléggé szórványos ismeretek helyett itt komplex képet kaphatnak a korszak életéről, amely komplex módon modernizálta a mindennapokat, és előkészítette a 20. századot.

Tévemagiszter. Boldog békeidők. Szerk.: Éri István-Lovas György. TKM Egyesület kiadása, Budapest, 1994. 122 p.

TÓTH JÓZSEF